

Zelfstandig werken

Zaakvakken

Groep 5-6

Werkboek

Cultuur

Culturen ver weg en dichtbij

Topklassers

Naam:

Groep:

ThiemeMeulenhoff

TOPklassers

Zaakvakken

Cultuur

Culturen, ver weg en dichtbij

Auteur

Jacques van der Pijl

Inhoud

Inleiding voor de leerling

Taak 1 Wat weet jij al?

Blok 1 Wat is cultuur?

- Taak 2 Een lesje in cultuur
- Taak 3 Van wie heb ik dat?
- Taak 4 Als alles verandert ...

Blok 2 Nederlandse cultuur

- Taak 5 Beschuit met muisjes
- Taak 6 Rauwe vis en een bolus
- Taak 7 Koninginnedag
- Taak 8 Met stip op nummer 9!
- Taak 9 Kaaskoppen op klompen ...

Blok 3 Zijn we allemaal hetzelfde?

- Taak 10 'Pff, wat 'n stomme jas!'
- Taak 11 Sport is voor sukkels!
- Taak 12 Waar kom jij vandaan?
- Taak 13 Driemaal Nieuwjaar ...
- Taak 14 De Turkse cultuur

Blok 4 Oude culturen

- Taak 15 Erfenis aan de toekomst?
- Taak 16 Speuren naar vroeger
- Taak 17 Het einde van een rijk
- Taak 18 Op zoek naar goud
- Taak 19 Zoeken in het oosten

Blok 5

- Taak 20 Lekker kwartetten
- Taak 21 Ik wil nóg meer!

Wat vind je ervan?

Inleiding voor de leerling

Dag Topklasser,

Gefeliciteerd! Jij mag werken in dit Topklassers werkboek. Dit werkboekje gaat over culturen, veraf en dichtbij. Als jij klaar bent met dit boekje, kun jij jezelf daarom een echte cultuurexpert noemen!

In dit boekje staan 21 taken, verdeeld over 5 blokken. Je mag zelf weten welk blok of welke taak je als eerste gaat doen. Je mag dus kriskras door dit boekje heen. Als je er maar veel van opsteekt! Als je een taak af hebt, kun je op bladzijde 46 aangeven wat je van de taak vond.

Er zijn verschillende opdrachten in het boekje. Soms kun je het antwoord zelf bedenken, maar soms moet je naar het antwoord op zoek. Je kunt dan gebruik maken van het woordenboek, de bibliotheek of internet. Ook kun je soms extra informatie vinden op de website van Topklassers:

<http://www.zelfstandig-werken.nl/topklassers>

Verder kun je de meeste opdrachten zelfstandig uitvoeren, maar soms heb je hulp nodig van een klasgenootje, je ouders of je leraar. Vraag dan altijd vooraf of je klasgenootje tijd heeft om met je samen te werken.

De meeste antwoorden kun je invullen in dit werkboekje. Maar soms heb je meer ruimte nodig voor je antwoord. Je ziet dan een icoontje voor de vraag staan:

Als je dit icoontje ziet, moet je de opdracht op een apart schrijfblaadje maken. Misschien krijg je hiervoor wel je eigen Topklassersschrift van je leraar.

Als je dit icoontje ziet, moet je de opdracht op een leeg blaadje maken. Dit kan een A4-blaadje zijn, maar soms ook een A3-blaadje. Vraag altijd aan je leraar of je dit kunt krijgen.

Als je een taak klaar hebt, kun je een groot deel van de antwoorden zelfstandig nakijken in het antwoordenboek.

Heel veel plezier en succes met dit werkboekje!

Taak 1 Wat weet jij al?

Je begint met een korte toets. Waarom? Omdat je er zo achter komt wat je al over het onderwerp cultuur weet. Nadat je de toets hebt gemaakt, kijk je de antwoorden na. Lees daarna wat het advies is bij jouw score.

1 Maak de zin af.

Cultuur heeft niets te maken met ...

- ☐ de kunsten en wetenschappen van een volk.
- ☐ de beschaving van een volk.
- ☐ de afwisseling tussen dag en nacht.
- ☐ woeste grond ontginnen en er landbouwgrond van maken.

2 Wat heeft de ooievaar met de geboorte van een baby te maken?

- ☐ Vroeger werden baby's bijna altijd geboren als er ook jonge ooievaars waren.
- ☐ Het gebeurde vroeger wel dat een ooievaar een pasgeboren baby oppikte en in zijn nest legde.
- ☐ Niets, het was een smoesje omdat niemand toen durfde te vertellen waar baby's vandaan kwamen.
- ☐ Ooievaars voelen het aan als ergens een baby geboren wordt. Vaak zie je ze dan in de buurt rondvliegen. Zo werkt dat in de natuur.

3 Wat bedoelen we met *vlaggetjesdag*?

- ☐ De dag dat de koningin jarig is en we allemaal de vlag uithangen.
- ☐ De dag waarop de nieuwe haring voor het eerst wordt verkocht.
- ☐ Vlaggetjesdag is 30 april, de dag waarop we Koninginnedag vieren.
- ☐ De dag waarop de vissers de zee op gaan om haring te vangen.

4 Maak de zin af.

Haringkaken is ...

- ☐ het schoonmaken van de haring door de ingewanden eruit te halen.
- ☐ de haring in kratten doen en hem invriezen tot je in de haven aankomt.
- ☐ het lekker opeten van de haring. Hij verdwijnt tussen je kaken.
- ☐ het zouten van de haring. Kaken is een ander woord voor inzouten.

5 Welke zin over Sint-Maarten is niet waar?

- ☐ Hij was de bisschop van Tours in Frankrijk.
- ☐ Hij was ooit soldaat in het Romeinse leger.
- ☐ Hij gaf ooit de helft van zijn mantel aan een bedelaar.
- ☐ Hij bedacht het feest van Sint-Maarten.

6 Maak de zin af.

Een vooroordeel ...

- ☐ is een oordeel dat je over een lange periode hebt gevormd.
- ☐ berust op feiten.
- ☐ leidt makkelijk tot discriminatie.
- ☐ heb je nodig om je een oordeel te kunnen vormen.

7 Wat is een lunisolaire kalender?

- ☐ Een maankalender die rekening houdt met de zonnekalender.
- ☐ De moderne maankalender zoals wij die gebruiken.
- ☐ Een kalender die uitgaat van de cyclus van de maan.
- ☐ De kalender die met behulp van computerberekeningen is gemaakt.

8 Maak de zin af.

Op de werelderfgoedlijst staan onder andere belangrijke gebouwen en natuurgebieden die bewaard moeten blijven. Op de werelderfgoedlijst ...

- ☐ staan geen Nederlandse bouwwerken.
- ☐ van 2010 staat alleen Kinderdijk in Nederland.
- ☐ staan 11 Nederlandse natuurgebieden.
- ☐ staat ook Willemstad op Curaçao.

9 Welke zin is niet waar?

- ☐ De Azteken waren een landbouwvolk.
- ☐ De bloeitijd van het rijk van de Azteken lag in de 10de eeuw.
- ☐ De Azteken zochten een adelaar op een cactus met een slang in zijn bek.
- ☐ Chinampa's zijn een soort drijvende akkers.

10 Patolli is ...

- ☐ een archeologische opgraving in de buurt van de stad Pompeji.
- ☐ een Spaans gerecht dat de Azteken leerden eten.
- ☐ een spel dat de Azteken speelden.
- ☐ fruit dat de Azteken en de Inca's verbouwden.

11 Een quipo is ...

- ☐ een hulpmiddel dat archeologen gebruiken om de vindplaats van iets vast te leggen.
- ☐ een soort ruilmiddel. De Azteken en Inca's kenden geen geld.
- ☐ een gouden sieraad zoals keizer Atahualpa er eentje aan Pizarro gaf.
- ☐ een manier om met touwtjes en knopen te tellen.

12 Wat kun je niet zeggen over de Hangende tuinen van Babylon?

- ☐ Ze horen bij de klassieke 7 wereldwonderen.
- ☐ Archeologen hebben de restanten van deze tuinen in 2001 ontdekt.
- ☐ Griekse schrijvers en geschiedkundigen kenden de tuinen waarschijnlijk alleen uit verhalen.
- ☐ De tuinen waren eigenlijk een soort aangeplante dakterrassen.

Je hebt de instaptoets nu af. Vond je de vragen lastig of wist je eigenlijk al veel over dit onderwerp? Bekijk je score en lees het advies.

0-4

Slim van je dat je dit boekje gekozen hebt. Je weet nog niet zo veel over het onderwerp cultuur, maar dat verandert nu snel. Veel succes met de onderwerpen in dit boekje.

5-9

Je hebt heel wat vragen goed. Je weet er dus al best veel van, maar je wilt er nog meer over leren. Dat is een goede keus. Veel plezier met dit boekje.

10-12

Je beheerst al veel stof die in dit boekje aan bod komt. Maar ook voor jou zijn er vast nog dingen die je zult leren in dit boekje!

Taak 2 Een lesje in cultuur

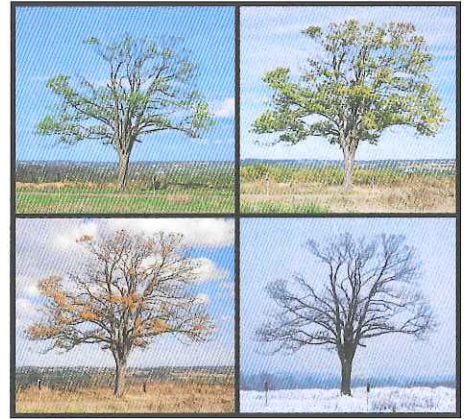
STOP!

Maak eerst deze kleine test.

- 1** Lees de korte teksten en beoordeel of ze over cultuur gaan of niet. Zet een kruisje bij waar of niet waar.

- a** Na de zomer begint de herfst. De bladeren vallen en enkele maanden later is het winter. Totdat de lente de eerste bloemetjes laat zien en het enkele maanden later weer zomer is. Die afwisseling van de seizoenen hoort bij onze cultuur.

☐ waar
☐ niet waar

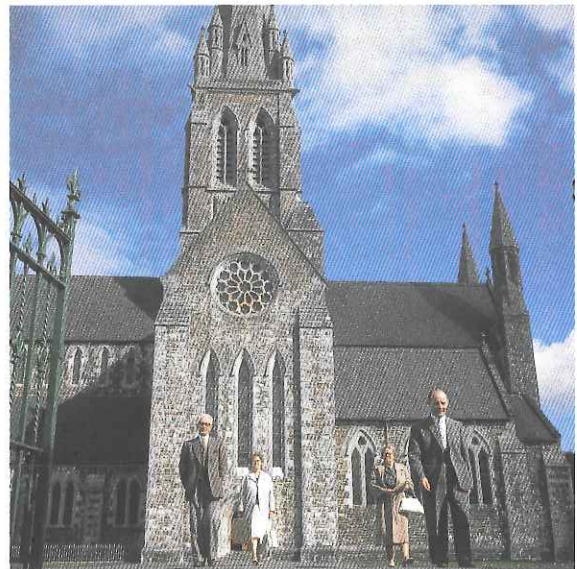
- b** Het sinterklaasfeest wordt al eeuwenlang gevierd in Nederland. Natuurlijk wordt het nu anders gevierd dan 100 jaar geleden, maar dit feest hoort echt bij onze cultuur.

☐ waar
☐ niet waar

- c** Vroeger ging in Nederland bijna iedereen op zondag naar de kerk. Daar ging je in je nette kleren naartoe. Elke kerkganger had in die tijd **zondagse kleren**. Zo hoorde dat in de Nederlandse cultuur.

☐ waar
☐ niet waar

Natuur en cultuur

Je snapt het vast al: heel algemeen kun je zeggen dat **cultuur** gaat over alles wat door mensen is bedacht of gemaakt. Of het regent, sneeuwt of dat er een vulkaanuitbarsting komt, is iets van de **natuur**. Daar gaat de mens niet over.

- 2** Schrijf in het schema 3 voorbeelden van dingen waarvan jij vindt dat ze bij **cultuur** horen. Schrijf ook 3 voorbeelden op van dingen die volgens jou bij **natuur** horen.

dit hoort bij cultuur	dit hoort bij natuur

Is alles wat niet natuur is dan cultuur?

Als dat zo is, dan betekent cultuur wel erg veel. Dat is niet handig. Daarom gebruiken we het begrip **cultuur** alleen nog voor de volgende vier dingen:

- 1 alles wat met kunst te maken heeft;
- 2 alles wat met wetenschap te maken heeft;
- 3 de beschaving van een land of volk;
- 4 woeste grond in cultuur brengen.

- 3** Cultuur gaat dus over 4 dingen. Maar wat bedoelen we precies met deze 4 dingen? Schrijf hier een korte uitleg.

a Kunst gaat over ...

b Bij wetenschap gaat het over ...

c Bij beschaving gaat het over ...

d Woeste grond in cultuur brengen is ...

TIP

Gebruik het woordenboek, een encyclopedie of internet om hier meer informatie over te vinden.

Taak 3 Van wie heb ik dat?

WIST JIJ dat mensen al heel lang geleden in de gaten kregen dat als je zaad van een plant in de grond stopte, eenzelfde soort plantje uit dat zaadje groeide?
Uit het zaad van een appelboom (de pitjes van een appel) groeide bijvoorbeeld een appelboom. Die appelboom kreeg op zijn beurt ook weer zaad. En was het een pitje van een goudrenet – dat is een soort appel – dan groeide er uit dat pitje een appelboom waaraan goudrenetten kwamen. Precies wat er uit dat pitje moet groeien, zit in aanleg al in dat pitje verstopt. Knap van de natuur, hè?

- 1 a** Maak op een apart blaadje een stripverhaaltje waarin je duidelijk laat zien hoe uit een zaadje een plant of boom groeit.

- b** De ene appelboom groeit niet even goed als de andere. Of hij draagt veel minder appels dan een andere. Waaraan kan dat liggen? Bedenk 3 oorzaken.

- 1 _____
- 2 _____
- 3 _____

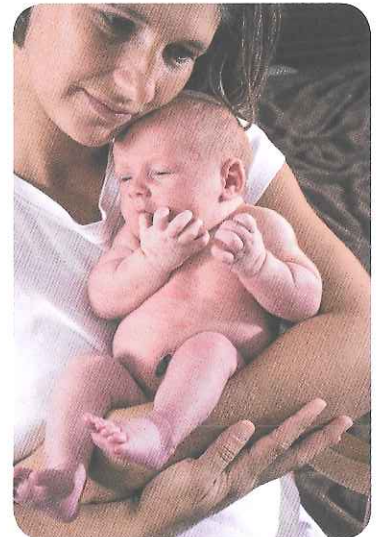
TIP

Wil je meer weten over hoe fruit groeit? Ga dan naar de website van Topklassers en klik op de tip bij deze opdracht.

Een appelboom met pruimen?

Het zaadje van de appelboom wordt een nieuwe appelboom, of hij nu wil of niet. Het enige wat hij kan worden is een appelboom. Geen slimme appelboom, geen appelboom met wat kersen en pruimen aan zijn takken. Of een appelboom met rode bladeren in plaats van die gewone groene. Nee, hij wordt precies zoals de boom waar hij vandaan kwam. Zo gaan die dingen in de natuur.

- 2 a** Hoe gaat het bij mensen, bij jou dus? Ligt het al helemaal vast hoe je bent wanneer je geboren wordt, net als bij die appelboom? Of verandert er nog wat? Wat denk jij? Waarom denk jij dat?

- b** Ooit een appelboom zien of horen denken? Jij deed het bij de vorige vraag wel. Dat is dan ook een belangrijk verschil tussen jou en die appelboom. Maar toch lijkt ieder kind veel op zijn ouders. Wat heb jij bijvoorbeeld echt van je moeder? Of wat heeft jouw moeder echt van jouw oma?

TIP

Als je het niet aan hen kunt vragen, vraag het dan aan een ander familielid.

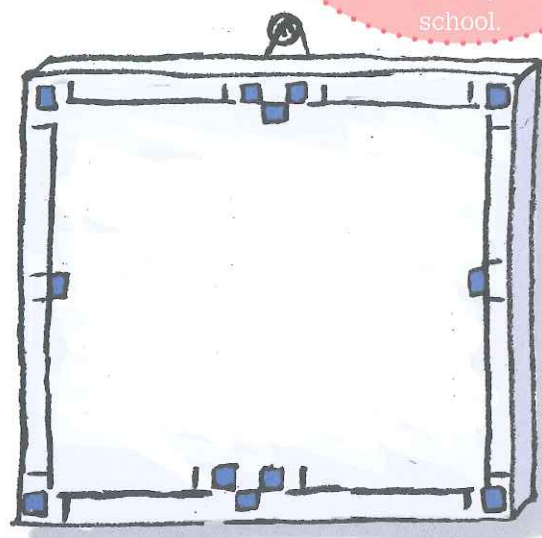
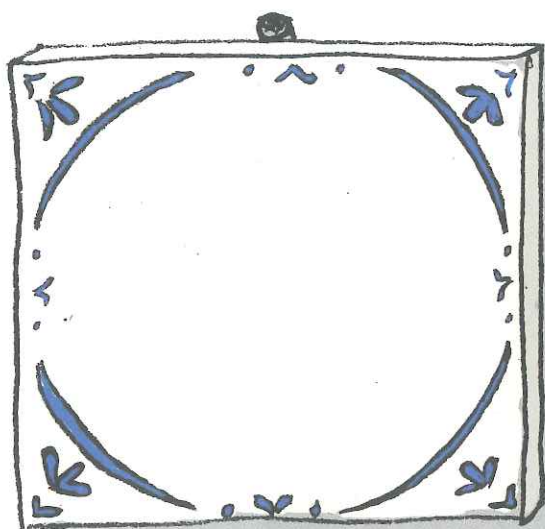
En waarin lijk je op je vader? Of waarin lijkt je vader op jouw opa?

- c** Wat betekent de uitdrukking *De appel valt niet ver van de boom*?

- d** Zoek zelf nog een paar uitdrukkingen of spreekwoorden die duidelijk maken dat kinderen op hun vader of moeder lijken. Schrijf het spreekwoord in het tegeltje en de betekenis eronder.

TIP

Kijk in een spreekwoordenboek of op internet. Ook kun je het aan je ouders of je opa en oma vragen. Vroeger leerde je veel spreekwoorden en uitdrukkingen op school.

Niet van nature, wel door je opvoeding

Aan wat voor dingen moeten je ouders je vaak herinneren? Waar krijg je op school vaak opmerkingen over van je juf of meester? Die opmerkingen gaan meestal over dingen die jij van nature niet zo hebt. Dingen die je niet bij je geboorte hebt meegekregen. Maar die je ouders of je leerkracht je toch graag willen leren.

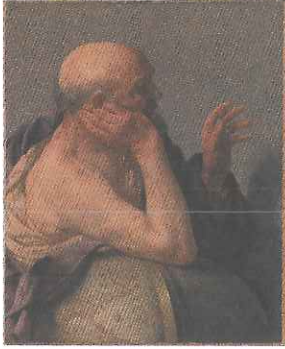
3

Denk na over de korte tekst over opvoeding. Over welke dingen krijg jij wel eens opmerkingen?

Schrijf dit in 5 tot 10 regels op een apart blaadje.

Taak 4 Als alles verandert ...

Terug in de tijd

We gaan even terug in de tijd, terug naar de Griekse filosofen. Een filosoof is iemand die diep nadenkt over het leven. In de tijd van de Grieken en Romeinen, leefde in Efeze de filosoof Heraclitus. Hij leefde rond 500 voor Christus. Eén van zijn bekendste uitspraken is: **panta rhei**. Dat betekent: alles stroomt. Daarmee bedoelde hij eigenlijk dat alles steeds in beweging is, dus ook steeds verandert.

- 1 a** Zoek uit wat Heraclitus met de uitspraak: *Men kan niet tweemaal in dezelfde rivier stappen* bedoelde.

Schrijf kort op wat je gevonden hebt.

- b** Van Plato (een andere Griekse filosoof) is de uitspraak: *Niets is ooit, maar alles wordt*. Wat zou Plato daarmee bedoeld hebben?

TIP

Wil je meer weten over Plato? Ga dan naar de website van Topklassers en klik op de tip bij deze opdracht.

Een tafel ook? En ik dan?

Stel dat Heraclitus en Plato gelijk hebben en dat alles verandert. Dan verandert alles in de natuur – weet je nog van die jaargetijden –, maar ook alles wat mensen maken. De tafel waaraan jij werkt, is niet meer dezelfde tafel als de tafel zoals die uit de fabriek kwam.

En jij verandert ook. En jij niet alleen, maar ook je vriend of vriendin en je vriendschap met hem of haar. *Blijft er dan niets hetzelfde aan die vriend?* vraag je je misschien af. Blijft alleen zijn naam hetzelfde en verandert verder alles aan hem?

- 2 a** Als alles verandert, verandert ook de steen in de rivier.

Neem een apart blaadje. Hierop maak jij *Het verhaal van de steen*.

Maak vier vakjes. In elk vakje zien we de steen, maar elke keer tien jaar later. Ligt de steen dan nog in de rivier? Heeft hij nog dezelfde vorm? Wat is dat voor gekleurds op de steen? Een plantje?

Jij bedenkt het. Je kunt tekenen of knippen en plakken, hoe je het maar wilt.

Schrijf er ook een verhaaltje over de verandering van de steen bij.

- b** Waardoor verander jij eigenlijk? Wie zorgt ervoor dat je niet meer dezelfde bent als 3 of 5 jaar geleden? Wat hebben ze aan jou veranderd? Vul het schema in.

ik verander door deze personen	dit is wat er veranderd is

Zo gaat het met alle mensen!

Jij verandert doordat je groeit en over allerlei dingen anders gaat denken. Datzelfde geldt ook voor groepen mensen. In de klas houden jullie rekening met elkaar. Je zingt bijvoorbeeld niet meer telkens hardop, terwijl je dat toch erg leuk vindt. Je kauwt bijvoorbeeld geen kauwgom in de klas, zoals je dat thuis wel mag. In jullie wijk laat je de hond niet uit op het speelveldje voor kleuters. Er ontstaan dus regels en ideeën over wat goed en slecht is (**normen** en **waarden**). Hieraan probeert iedereen zich zo veel mogelijk te houden. Zo gaat dat in jullie wijk, in een stad en in een land: er ontstaat een beschaving, een cultuur.

- 3 a** Stel, in jullie woonplaats zijn 2 kleine scholen. Deze hebben ieder een eigen cultuur. De gemeente bouwt een nieuw groot gebouw voor deze 2 scholen samen. Welke dingen zullen echt geen probleem zijn en welke dingen juist wel?

deze dingen gaan vast heel makkelijk	deze dingen worden lastig

- b** Er staan 100 huizen in jullie buurt. Op bijna hetzelfde moment verhuizen 20 gezinnen naar de stad vlakbij. 20 gezinnen uit een ander land komen in jullie buurt wonen. Schrijf op wat er volgens jou gebeurt met de cultuur in jullie wijk.

Taak 5 Beschuit met muisjes

Jaar van de tradities

Je hebt nu een idee van wat we met het begrip **cultuur** bedoelen. Bij cultuur gaat het om gebruiken (gewoontes) die vaak al heel lang bestaan. Een ander woord voor gebruik is **traditie**. Het jaar 2009 was het *Jaar van de tradities*. In een groot onderzoek onder veel Nederlanders werd onderzocht welke tradities zij het belangrijkste vinden. Het eten van beschuit met muisjes kwam in de top 10. Wat denk je dat er op nummer 1 stond? Juist: pakjesavond!

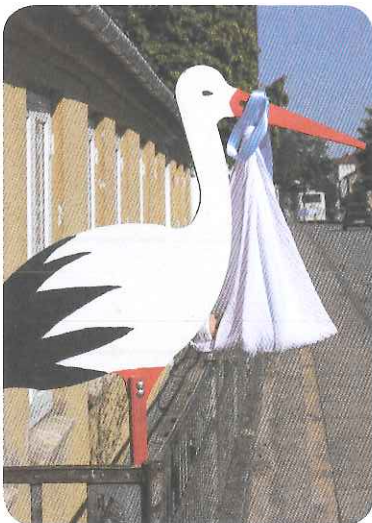

- 1 a** Mensen die niet uit Nederland komen, hebben geen idee wat *beschuit met muisjes* zijn. Leg uit wat het zijn en wanneer wij ze eten.

- b** Heel soms maakt de grootste *muisjesfabriek* van ons land ook oranje muisjes. Die zijn dan korte tijd in de winkel te koop. Zoek informatie over *oranje muisjes*. Schrijf kort op wanneer je deze kunt kopen.

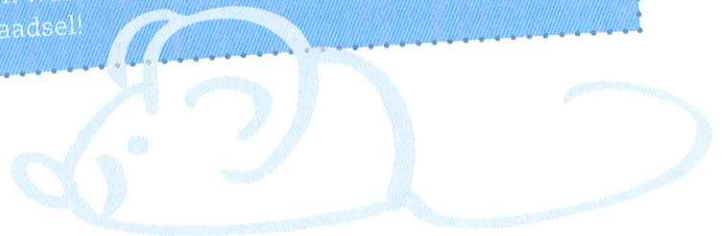
WEETJE

Anijs is een plant die in het Middellandse Zeegebied, Rusland en India groeit. Van de zaadjes worden muisjes gemaakt. Ga naar de website van Topklassers en klik op de link bij deze opdracht voor meer informatie over anijs.

Waarom beschuit met muisjes?

Tegenwoordig delen veel vaders en moeders bij de geboorte van hun baby beschuit met muisjes uit. Dat is traditie geworden in grote delen van ons land. In België doen ze het weer anders. Daar delen de ouders een suikerbol uit bij de geboorte van hun kind. Maar waarom dan beschuit met muisjes? Waarom geen snoepzak of een geboortetaart? Heel vroeger, toen de mensen minder rijk waren dan nu, kregen kinderen die op kraambezoek kwamen een boterham met suiker. Beschuit was toen erg duur. Alleen rijke mensen deelden beschuit uit. Niet met muisjes, maar met suiker. Waar die muisjes vandaan komen, blijft echt een raadsel!

- 2 a** In verschillende landen zijn er dus verschillende gebruiken wanneer er een baby is geboren. Zoek eens op of je een paar leuke gebruiken kunt vinden uit andere landen. Schrijf hieronder de twee gebruiken op die jij erg leuk vindt en schrijf op in welk land ze worden gebruikt.

1 _____

2 _____

- b** Stel je voor dat je binnenkort een broertje of zusje krijgt. Je hebt iets leukers bedacht dan bijvoorbeeld *beschuit met muisjes*! Schrijf je idee op.

TIP !

Vergeet je idee niet aan je moeder te vertellen als ze écht in verwachting is!

- c** Wat heeft een oievaar trouwens met de geboorte van een baby te maken? Zoek het uit en schrijf op een apart blaadje wat je gevonden hebt.

Over dopen en de peter en meter

Zo'n vijftig jaar geleden was het in een katholiek gezin gebruikelijk om een kind zo snel mogelijk te dopen. Als het kind namelijk stierf voordat het gedoopt was, kon het niet in de hemel komen. Daarom werd het kind vaak al op de geboortedag gedoopt. De moeder kon daar natuurlijk niet bij zijn. In haar plaats gingen de peter en de meter.

- 3 a** Weet jij wat er gebeurt als een kind gedoopt wordt? Schrijf het kort op. Als je het niet weet, kun je het vast ergens opzoeken.

- b** Zoek informatie over de peter en de meter. Wat is hun taak en wie waren het meestal?

Haringkaken

De haring die op zee gevangen wordt, kun je natuurlijk niet zomaar eten. Bovendien zijn schepen vaak langere tijd op zee om vis te vangen. Hoe houd je de vis zo'n tijd goed? Zeker toen er nog geen koelkasten en vriezers waren? Daar hebben ze iets op gevonden wat we **haringkaken** noemen.

- 2 a** Zoek uit wat haringkaken is. Schrijf het hier kort op.

- b** Stel dat er vanaf 8 juni weer maatjesharing verkocht mag worden. Jij hebt een viskraam op de markt in jouw stad.
Maak een poster waarop je aankondigt dat op 8 juni de verkoop begint. Maak tekeningen op de poster en zoek plaatjes om erop te plakken.

De week van de bolus

Elk jaar doen in Zeeland veel bakkers mee aan *De week van de bolus*. Zij houden een wedstrijd wie de lekkerste bolus bakt. Ze mogen elk 8 bolussen inleveren en een jury kiest de beste uit. Bijna iedereen vindt zo'n gebakken sliert brooddeeg met suiker en kaneel heerlijk. Als je in Zeeland komt, moet je er zeker eentje proeven.

Beste bolussen komen uit Kloetinge

KLOETINGE – De beste Zeeuwse bolus is dit jaar gebakken door Bakkerij Boer uit Kloetinge. Zijn bolussen werden tijdens de jaarlijkse verkiezing door de jury omschreven als mooi van model, supermals en heerlijk van afbeet. *Een bolus*

die probleemloos zonder tanden kan worden gegeten, aldus Sjako Boer, de trotse winnaar van de Bolustrofee 2010.

Bron: http://www.deweekkrant.nl/artikel/2010/maart/25/beste_bolussen_komen_uit_kloetinge

TIP

Ga naar de website van Topklassers en klik op de links bij deze opdracht. Hier vind je informatie over de Zeeuwse bolus.

- 3 a** Alleen al bij het zien en ruiken van een bolus, krijg je zin in een hapje! Zoek informatie over de bolus. Teken of plak op een apart blaadje een mooie bolus. Maak daaromheen een woordveld. Je schrijft zo veel mogelijk informatie over de bolus om het plaatje heen.

- b** Wist je dat bolussen ook in New York en Moskou verkocht worden? Enig idee hoe dat kan? Zoek het uit en schrijf het op.

- c** Zoek een recept voor het maken van een bolus. Leuk om thuis eens samen met je ouders uit te proberen!

- d** Weet jij een typisch gerecht uit de streek waar je woont? Schrijf het op een apart blaadje en schrijf er zelf een recept bij.

Taak 7 Koninginnedag

Queen's Day

Op Koninginnedag ben je vrij. Veel volwassenen ook, want 30 april is een nationale feestdag. Op die dag vieren we de verjaardag van de koningin. Niet alleen wij, maar ook de inwoners van de Nederlandse Antillen en Aruba vieren dan feest. Al 60 jaar doen we dat op 30 april. Veel toeristen zorgen er zelfs voor dat ze op **Queen's Day** in Amsterdam zijn om dit feest mee te vieren. Maar wist je dat het allemaal ooit begon met Prinsessendag? En dat Koninginnedag niet altijd op 30 april was?

1 a Geef antwoord op de volgende vragen.

Wie was die prinses waarvoor Prinsessendag gevierd werd?

Koninginnedag was niet altijd op 30 april. Op welke dag dan wel en waarom op die dag?

Waarom vieren ze Koninginnedag ook op de Nederlandse Antillen en op Aruba?

Schrijf het op.

b Op Koninginnedag bezoekt koningin Beatrix jouw stad of dorp.

Jij mag bedenken hoe de route wordt die zij met haar familie loopt. Waar komt ze aan in de stad en welke route loopt ze? De tocht mag ongeveer een uur duren.

Kopieer een plattegrond van jouw stad of dorp. Teken op deze kopie de route die je hebt bedacht. Zorg dat ze langs mooie plekjes komt en dat er onderweg wat te zien valt.

Zoek informatie over elke plek waar iets te zien valt. En teken of schrijf op een apart blaadje wat er te zien is.

Koekhappen en zaklopen

In veel gemeentes waar de koningin komt, worden oud-Hollandse spelletjes georganiseerd. Ook volksdansen is erg in. Meestal zijn het schoolkinderen die meedoen aan de spelletjes. Zo'n spelletjesdag is traditie op Koninginnedag. Ook die traditie hoort bij de Nederlandse cultuur.

- 2 a** Maak een lijstje met 6 oud-Hollandse spelletjes. Je kunt er vast veel bedenken. Kijk anders even op internet.

1 _____	4 _____
2 _____	5 _____
3 _____	6 _____

- b** Kies 3 spelletjes van jouw lijstje.

 Maak bij elk spelletje een spelregelkaartje. Als je de regels van het spel niet kent of niet kunt vinden, bedenk je ze zelf.

c Maak bij elk spelletje ook een lijstje van de materialen die je nodig hebt om het te kunnen spelen. Schrijf erachter waar je denkt dat je dit materiaal kunt vinden.

d Teken tot slot een plattegrond van het schoolplein of het grasveld in de buurt. Geef aan waar je de 3 spelletjes kunt laten spelen.

Oranjeboekjes te koop!

Op Koninginnedag is er in bijna elke stad wel een **vrijmarkt**. Dat is de plaats waar je oude spulletjes kunt verkopen. De standplaatsen zijn meestal gratis. Je neemt een kleed mee en de spullen die je wilt verkopen en je zoekt een plaatsje. Je kunt je oude speelgoed verkopen of de boeken die je zelf niet meer leest. En heb je wat geld verdiend, dan kun je zelf wat kopen!

- 3 a** In het woordenboek staat een omschrijving van het begrip **vrijmarkt**. Schrijf eerst op wat jij denkt dat het betekent. Kijk daarna in het woordenboek.

Ik denk: _____

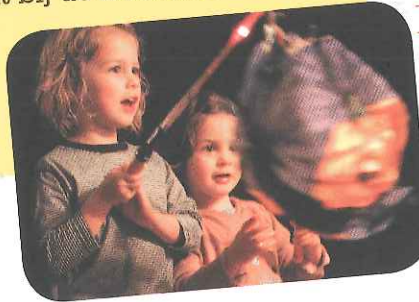
Het woordenboek zegt: _____

- b** Stel je voor dat jullie op het schoolplein een vrijmarkt mogen houden met Koninginnedag. Moet je dan dingen afspreken? Bijvoorbeeld over wat je mag verkopen of over de prijs? Schrijf op welke afspraken je maakt.

Taak 8 Met stip op nummer 9!

EEN TOP 10

Niet in elk land viert een kind zijn verjaardag zoals jij dat doet. In veel landen zijn er geen kaarsjes op de verjaardagstaart, is er geen traktatie op school en geen verjaardagsfeest. In Nederland is dat wel de traditie. In de top 10 van Nederlandse tradities lees je welke gebruiken de inwoners van Nederland echt bij de Nederlandse cultuur vinden horen. Met stip • op nummer 9 staat **Sint-Maarten**. Dit gebruik is dus gestegen op de lijst.

Top 10 Nederlandse tradities

1. Sinterklaas / pakjesavond
2. Kerstmis / kerstboom
3. Koninginnedag / vrijmarkt
4. Oudjaan / olieballen
5. Pasen / eieren verven
6. Carnaval / Raad van elf
7. Krambezoek / beschuit met muisjes
8. Verjaardag / kaarsjes uitblazen
9. Sint-Maarten / lampionnenoptocht
10. Vlaggetjesdag / haagje happen

1 a In deze opdracht leg je uit wat Sint-Maarten is.

Zoek eerst de nodige informatie op internet of in de bibliotheek.

Maak daarna een dubbele ansichtkaart. Op de voorkant maak je een tekening die past bij Sint-Maarten. Op de binnenkant schrijf je de belangrijkste informatie die je hebt gevonden.

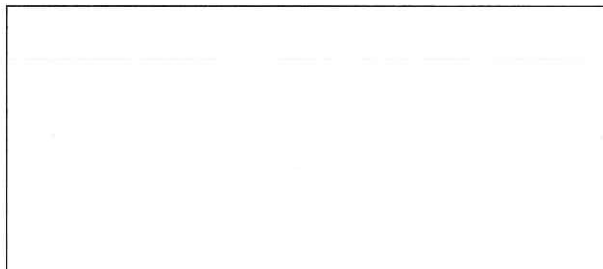
Denk aan:

- Wie was Sint-Maarten en wat heeft hij voor belangrijks gedaan?
- Wanneer wordt Sint-Maarten gevierd?
- Waar wordt het gevierd?

b Als het Sint-Maarten is gaan kinderen langs de deuren en zingen een lied.

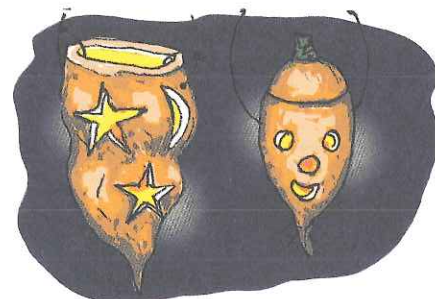
Vroeger begeleidden ze zichzelf op de *rommelpot* of *foekopot*.

Maak hier een tekening van de foekopot en leg uit hoe dit instrument werkt.

Lampionnenoptocht

Overal waar Sint-Maarten gevierd wordt, lopen de kinderen in kleine groepjes of in een grote optocht met een lampion. Vroeger maakten de kinderen zo'n lampion van een uitgeholde voederbiet of suikerbiet. Tegenwoordig maken we lampions meestal van karton en papier.

2 Onderzoek hoe je een lampion kunt maken.

Ga naar de website van Topklassers en klik op de link bij deze opdracht. Begin hier je zoektocht. Lees de informatie en maak een werkbeschrijving. Daarin schrijf je in stapjes precies op wat iemand moet doen om die lampion te maken.

Als je het leuk vindt, kun je de lampion thuis echt maken.

Oeteldonk

Sint-Maarten wordt lang niet overal in Nederland gevierd. Maar toch kent bijna iedereen deze traditie. Net zoals **carnaval**. In het zuiden heet de voorjaarsvakantie **carnavalsvakantie**, want in die vakantie vieren ze in het zuiden carnaval. Bij carnaval hoort hossen en zingen en je verkleeden. En elke stad waar carnaval gevierd wordt, heet in die dagen anders, bijvoorbeeld Oeteldonk.

TIP

Ga naar de website van Topklassers en klik op de link bij deze opdracht. Staat jouw stad of dorp ook bij de carnavalssteden?

3 a Welke stad wordt er bedoeld met Oeteldonk?

b Zoek nog minstens 5 carnavalsnamen van dorpen of steden en schrijf ze op.

1

 3

 5

2

 4

c Ga naar de website van Topklassers en klik op de link naar een filmpje over carnaval. Bekijk het filmpje. Schrijf de belangrijkste informatie uit het filmpje in 3 punten op.

1

2

3

d Rotterdam heeft in de zomer een carnavalsoptocht. Hoe kan dat?

e Hier zie je de kaart van Nederland. Kleur de gebieden die carnaval vieren rood. Kleur de gebieden waar ze Sint-Maarten vieren groen. Zijn er gebieden waar beide feesten gevierd worden? Schrijf op welke gebieden dat zijn.

Taak 9

Kaaskoppen op klompen ...

Klederdracht

Veel buitenlanders hebben het idee dat alle Nederlanders op klompen lopen en tulpen verbouwen.

Of ze maken kaas of zijn molenaar, want ook daarom staat ons land bekend. Nederlanders worden ook wel **kaaskoppen** genoemd. Voor veel toeristen horen klompen, tulpen, kaas en molens bij Nederland. En als die Nederlanders dan ook nog in **klederdracht** lopen, hebben ze helemaal geluk.

- 1 Maak een minimuurkrant. Je hebt een vel A3-papier nodig en kleine blaadjes schrijfpapier.

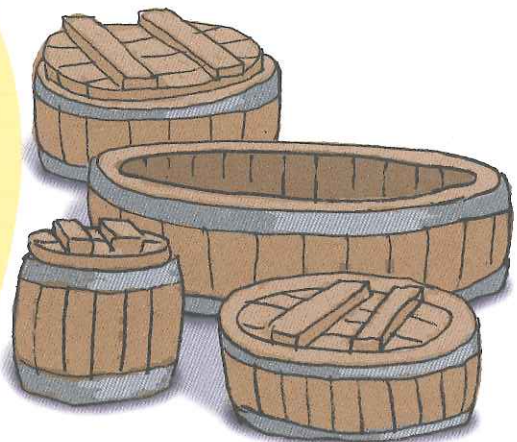
Zoek informatie over **klederdracht** in Nederland. Schrijf deze informatie op de blaadjes en plak deze op je krant. Natuurlijk mag je erbij tekenen of er plaatjes bij plakken. Geef de krant een leuke titel en vraag of je hem op de muur in je klas mag plakken!

Kaaskoppen

Kaas maak je van melk. Met al die koeien in Nederland is het niet zo gek dat er op heel veel plaatsen kaas gemaakt werd.

Vroeger gebeurde dat op bijna elke boerderij. Tegenwoordig wordt bijna alle kaas in de fabriek gemaakt. Om kaas te maken heb je een kaasvorm nodig. En juist die vorm zou de reden kunnen zijn dat wij kaaskoppen genoemd worden.

- 2 Lees het verhaal. In dit verhaal lees je waarom Nederlanders kaaskoppen genoemd worden.

Het woord **kaaskoppen** heeft van oorsprong te maken met de vaten waarin vroeger de kaas gemaakt werd. Dat waren toen vaten die werden gedraaid uit wilgenhout.

Dat draaien was een vak apart en werd gedaan door zogenaamde koppendraaiers. De koppendraaier gebruikte een draaischijf die hij met de voet aandreef. Uit een dik stuk wilgenhout draaide hij in één keer een kaasvat. De maat van de stam bepaalde de omvang van het kaasvat.

Op elke boerderij waren daarom

vaten van verschillende grootte te vinden. Maar ze werden niet alleen gebruikt voor het maken van kaas. Ze konden namelijk ook goed dienstdoen als helm. Dat gebeurde dan ook als de boeren in opstand kwamen of als ze zich moesten verdedigen tegen overvallers of stropende of muitende soldaten.

Er was voor elk hoofd wel een passende wilgenhouten helm beschikbaar. In de helm stopte men een doek om het dragen van zo'n harde kaaskop wat te veraangename en men bevestigde er een leren bandje aan om de helm onder de kin

te kunnen vastmaken. Soms werden de kaaskoppen nog extra beveiligd met behulp van ijzeren banden.

Zo'n boerenleger moet er opvallend hebben uitgezien. Op het hoofd droegen ze de kaaskop en in de hand hadden ze wapens als seizen en hooivorken. Aan hun voeten droegen ze stevige klompen met daarop genageld leren schachten tot aan de knieën. Zo hield men zijn voeten droog in nat gebied.

Bron: <http://www.goeievraag.nl/vraag/benaming-kaaskop.11132>

- a Is het nu waar of niet waar? Geef je mening over dit verhaal.

- b Weet jij een leuk verhaal te verzinnen waarom we **kaaskoppen** worden genoemd? Schrijf jouw verhaal op een apart blaadje.

Oude ambachten

Vroeger had je ambachten (beroepen) zoals de molenaar, kaasmaker en de boer die met paard en ploeg het land bewerkte. Deze ambachten bestaan niet meer of zijn enorm veranderd. Maar op rommelmarkten of braderieën kom je ze weer tegen: de mandenvlechter, stoelenmatter en klompenmaker. Deze oude ambachten hoorden bij de cultuur van Nederland en nog steeds vinden veel mensen het leuk om te zien hoe het toen ging.

- 3 Ga naar de website van Topklassers en klik op de links bij deze opdracht. Op deze sites wordt uitgelegd hoe klompen worden gemaakt. Hier kun je ook meer vinden over oude ambachten.

Kies uit één van de volgende opdrachten:

- a Maak een kort verslag over klompen maken.
- b Zoek naar een oud ambacht waar je meer over wilt weten. Bekijk de informatie en maak een verslag over dat ambacht. Bijvoorbeeld een verslag voor in de schoolkrant met als titel: Zo deed mijn opa dat ...

Taak 10 'Pff, wat 'n stomme jas!'

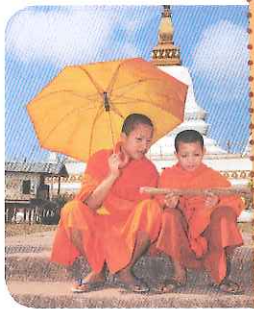
Stom, of anders dan jij?

Ben jij ook zo iemand die overal een mening over heeft? Over het haar van je klasgenootje bijvoorbeeld, die net naar de kapper is geweest? Over het aantal fouten in een ander zijn werk of over de tekening die een ander klasgenootje maakte. Of zelfs over de kleren van de juf die je eigenlijk veel te truttig vindt. Of de nieuwe fiets van je vriendje die je, als je eerlijk bent, ook wel zou willen? Ben jij zo iemand die eigenlijk over alles wel een **negatief oordeel** heeft?

- 1 a** Misschien ben je zelf niet zo iemand die altijd en overal ergens iets op aan te merken heeft. Maar je kent vast wel zo iemand! Schrijf op waarom je denkt dat iemand dit doet. Welk nut heeft dit voor hem? Wat schiet hij ermee op?

- b** Stel, dat jij onaardige opmerkingen krijgt over hoe je eruitziet of hoe je doet. Hoe is het om telkens een negatieve opmerking te krijgen over bijvoorbeeld je kleding, de kleur van je haar of het aantal fouten in je werk? Hoe voel je je dan?

Geen goed idee!

Boeddhisme is een godsdienst die vooral in Azië belangrijk is. Volgens de boeddhisten kun je beter niet steeds klaarstaan met een oordeel of een mening. Het grootste bezwaar van al die oordelen vinden zij dat wij meestal onterecht oordelen over iemand. Onterecht, omdat we niet het hele verhaal kennen. Weet jij of degene die naar de kapper ging zelf eigenlijk niet baalt van hoe het geknipt is? Weet jij of het kind met de fiets eigenlijk niet veel liever een computerspelletje had gekregen in plaats van een fiets? En zou de juf die kleren zelf eigenlijk wel mooi vinden?

- 2 a** Een boeddhistische monnik zei het zo: *Door niet te oordelen, schep je stilte in je geest*. Wat zou de monnik hiermee bedoelen?

- b** Je kent nooit het hele verhaal van de ander, las je in het tekstje hiervoor. Bedenk zelf een voorbeeld waarbij je laat zien dat er onterecht wordt geoordeeld.

- c** Er zijn situaties waarin het belangrijk is dat je wel een mening hebt en die ook laat horen. Geef daarvan een voorbeeld.

- d** Wat bedoelen we volgens jou als we zeggen dat iemand voorzichtig is in zijn oordeel?

- e** Wat zou de uitspraak *Niemand kent de oorsprong en de toekomst van een persoon* betekenen?

Je oordeel geven ...

Soms moet je je mening geven, las je net. Bijvoorbeeld als je vindt dat er iets gebeurt wat echt niet kan. Maar je geeft vast vaker je mening. En dat is ook goed: je leert dan namelijk waar je het mee eens en oneens bent, wat je normaal vindt en wat niet. Kortom, je leert jezelf beter kennen door je oordeel of je mening te geven.

- 3 a** Hier staan een aantal meningen. Bedenk dat jij deze zinnen gezegd hebt. Zet een kruisje voor de zinnen waarbij je vindt dat je jezelf beter zou leren kennen.

- ☐ Goh, wat een stomme jurk heeft Marieke aan.
☐ Ik vind dat je iemand niet zomaar mag slaan, dat doet pijn!
☐ Ik heb een enorme hekel aan dat joch.
☐ Ik hou niet van computerspelletjes, ik speel liever buiten.
☐ Vakantie in Frankrijk is super, daar is het bijna altijd lekker weer.
☐ Met poppen spelen is voor meisjes.

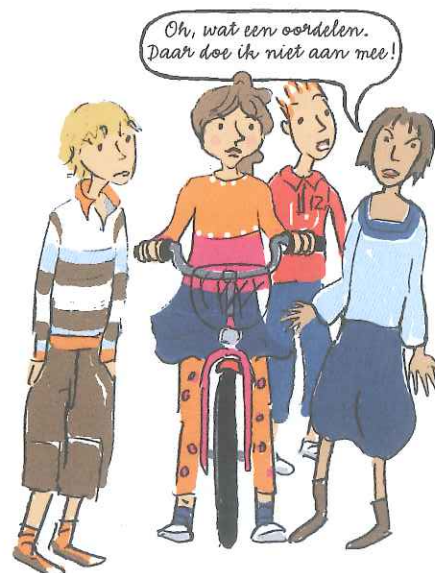
- b** Bedenk nu zelf twee zinnen met een mening waardoor je jezelf beter leert kennen.

- 1

- 2

Probeer het eens ...

- 4** Een kleine oefening aan het eind van deze taak! Probeer eens een middag geen negatieve oordelen te geven. Let goed op jezelf of het lukt. Wat valt je op als je dit probeert? Schrijf het op.

Taak 11 Sport is voor sukkel!

Relschoppers zijn het, allemaal!

Je mening geven of over iets of iemand oordelen, is niet verkeerd. Soms is het zelfs nodig dat je dit doet. Maar hoe zit dat als je je mening meteen klaar hebt over een hele groep mensen? Als je bijvoorbeeld zegt dat alle dikke mensen gezellig zijn? Of als je zegt dat alle voetbalsupporters gevaarlijke relschoppers zijn? Dat zijn oordelen over groepen mensen en niet meer over één persoon uit zo'n groep. En zou het waar zijn?

- 1 a** In de wijk waar jij woont is een veldje waar jullie vaak spelen. Er worden huizen op gebouwd. Die huizen zijn bedoeld voor asielzoekers die nu nog in een flat wonen. Zij moeten weg uit de flat omdat die wordt afgebroken. Hoe reageren de mensen in jullie wijk, denk je?

- b** Nederlanders en Marokkanen hebben nogal wat meningen over elkaar. Vind jij dat het klopt wat veel over Marokkanen geschreven en gezegd wordt? Hoe zouden Marokkanen denken over wat veel Nederlanders over hen zeggen?

Nederlanders zeggen vaak:

- Geweld is voor hen normaal, omdat ze als kind allemaal worden geslagen.
- Ze houden van dure dingen, maar ze stelen liever dan dat ze werken.

Marokkanen zeggen vaak:

- Ze doen onbeschoft tegen je en noemen dat vrijheid van meningsuiting.
- Hun levens zijn helemaal uitgestippeld, woensdag gehaktdag en elk jaar naar de camping.

Voor-oordeel

Om ergens een mening over te kunnen hebben, moet je de feiten kennen. Een mening die je hebt voordat je alle feiten kent, noem je een **vooroordeel**. Als je ouders voorstellen om naar een museum te gaan, zeg je misschien: *Bah, musea zijn saai!* Als ze je voorstellen om een sport te gaan doen, zeg je misschien: *Sport is voor sukkel!* En als ze nu een keer niet naar dezelfde camping in Frankrijk willen, zeg je misschien: *Niemand uit mijn klas gaat naar Zeeland!*

- 2 a** Wat vind jij het verschil tussen het antwoord *Bah, musea zijn saai!* en het antwoord *Nee, ik heb vandaag niet zo'n zin in een museum?*

- b** Als je zou zeggen *Sport is voor sukkel!* zeg je eigenlijk *Iedereen die aan sport doet is een sukkel*. Waarschijnlijk vind je dat niet echt. Welk antwoord had je dan beter kunnen geven?

Taak 13 Driemaal Nieuwjaar ...

Verschillen

Nederland is een **multicultureel** land. Dat is een land waar mensen uit veel verschillende culturen wonen. Dat merken veel kinderen in Nederland ook op school in hun klas. In jouw klas gelooft niet elk kind precies hetzelfde. Daarom viert niet iedereen in de klas dezelfde feesten. En als ze dat wel doen, viert iedereen het toch weer net even anders.

Nieuwjaar bijvoorbeeld, is een feestdag die in verschillende culturen op een andere datum valt.

- 1 a** Beschrijf de gebruiken bij jou thuis en bij jou in de buurt bij het vieren van Nieuwjaar.

- b** In de meeste Europese landen vierde men Nieuwjaar ooit op een andere datum. Op welke datum werd heel vroeger het begin van het nieuwe jaar gevierd?

- c** Lang geleden werd de juliaanse kalender ingevoerd. Op welke datum viel volgens deze kalender het nieuwe jaar? Wie voerde die kalender in en wanneer?

Welke datum precies?

Afspreken met de tandarts of om te laten weten wanneer de vakanties zijn, doen we in Nederland volgens de westerse (of christelijke) kalender. Maar er zijn nog andere kalenders. Wanneer je het begin van het nieuwe jaar viert, hangt daarom af van je geloof of je cultuur. De twee grootste godsdiensten in Nederland zijn het christendom en de islam. De islam heeft een andere jaartelling en daarom vieren moslims Nieuwjaar op een andere dag. En ook voor Chinezen geldt dat. Rond de tijd van carnaval en de voorjaarsvakantie vieren de Chinezen hun Nieuwjaar.

- 2 a** Zoek informatie over de islamitische kalender, de hidjri-kalender. Wanneer begon die jaartelling? Hoeveel dagen heeft het jaar en wanneer valt Nieuwjaar? Schrijf de informatie die je het interessantst vindt op.

TIP

Ga naar de website van Topklassers en klik op de link bij deze opdracht. Typ in het zoekvenster *islamitische kalender*.

Eigen gebruiken

Mensen die bij elkaar in hetzelfde gebied wonen, ontwikkelen ongeveer dezelfde gebruiken. Ze hebben bijvoorbeeld hetzelfde geloof, spreken allemaal dezelfde taal en kleden zich ongeveer hetzelfde. Ook de muziek die bij die cultuur hoort, herken je vaak meteen. Als je die gebieden zo ruim mogelijk neemt, zie je 8 verschillende cultuurgebieden in de wereld.

- 2 a** Zitten bij jou in de klas kinderen uit een ander cultuurgebied? Het mag westers, of niet-westers zijn. Schrijf hun naam op en schrijf erachter uit welk land zij komen. Onder welk cultuurgebied valt dit land? Schrijf dit er ook achter.

- b** In 2009 was ongeveer één van elke 5 Nederlanders van allochtone afkomst. Hoe zit dit bij jou op school? Onderzoek dit en schrijf op wat je hebt ontdekt.

- c** Bereid een interview voor met één van de allochtone kinderen op jouw school. Denk aan de volgende vragen:

- Hoe is hij/zij in Nederland gekomen?
 - Wat weet hij/zij over de eigen cultuur?
 - En wat zou je eigenlijk willen weten over die cultuur?
- Schrijf een stukje over die leerling voor in de schoolkrant. Gebruik daarbij de antwoorden op jouw vragen.

TIP !

Gegevens die je nodig hebt zijn:
hoeveel kinderen zitten er op jouw school?
Hoeveel allochtone kinderen zitten er op jouw school?

TIP !

Vergeet niet te vragen of de leerling het goedvindt om een interview te geven.

Waarom kwamen zij?

Nederland is een multicultureel land: hier wonen veel mensen uit een ander land of van een andere cultuur. Maar verhuizen naar een ander land doe je niet zomaar. Het is ver weg, je weet dat het er heel anders zal zijn en dat je je moet aanpassen. En bovendien kost verhuizen ook geld. Ze hebben dus allemaal een goede reden om naar Nederland te komen.

Een asielzoekersgezin

- 3** Er zijn 3 belangrijke groepen van *nieuwe* Nederlanders: gastarbeiders, asielzoekers en Surinamers.

- a** Waarom kwamen deze mensen naar Nederland?

Gastarbeiders: _____

Asielzoekers: _____

Surinamers: _____

- b** Kies één van deze 3 groepen. Zoek informatie erover op en schrijf een uitgebreider verslagje over deze groep.

TIP !

Ga naar de website van Topklassers en klik op de links bij deze opdracht. Hier vind je informatie over Suriname en asielzoekers.

Verhuizen

In Nederland zijn veel mensen uit andere landen komen wonen. In 2009 was ongeveer 20% van alle inwoners van Nederland **allochtoon**. Daarmee bedoelen we dat ten minste één van de ouders van die persoon in het buitenland is geboren. Zo was in 2009 één op de 50 Nederlanders van Marokkaanse afkomst. En was één op de 10 Nederlanders niet in Nederland of een ander westers land geboren. Die waren dus van niet-westerse afkomst. Ook gaan mensen weg uit Nederland, dat noem je emigreren. In 2009 verhuisden 112.000 Nederlanders naar het buitenland.

- 1 a** In Nederland maken veel mensen een onderscheid tussen **allochtonen** en **autochtonen**. Mensen denken heel verschillend over allochtonen. Schrijf hieronder eens een paar meningen over allochtonen op.

- b** Heel veel allochtonen zijn net zo Nederlands als een autochtoon. Hoe kan dat?

- c** Kijk naar het linker kaartje. Er wordt een verschil gemaakt tussen westerse allochtonen en niet-westerse allochtonen.

Westerse allochtonen komen uit: _____

Niet-westerse allochtonen komen uit: _____

Leg uit waarom mensen dit onderscheid maken.

- c** Antwoorden als in het tekstje noem je vooroordelen. Iedereen geeft wel eens zo'n antwoord. Dus blijkbaar is het hebben van een vooroordeel niet zo vreemd. Maar waarom zouden mensen vooroordelen hebben denk je?

- 3 a** Het is ook een vooroordeel om iedereen die goed kan leren en een beetje handig is op de computer, een **nerd** te noemen. En iemand die zich een beetje verwend gedraagt, noemen we al gauw een **kakker**. Maak een tekening van een nerd en een kakker. Zet eronder welke vooroordelen je erin hebt verwerkt.

- b** Ken je nog meer van dit soort woorden voor groepen? Hoor jij ook bij een groep met zo'n soort naam? Schrijf het op.

TIP

Deze foto heeft met de Tweede Wereldoorlog te maken. Als je niet weet wat er toen met de Joden gebeurde, moet je dit eerst even opzoeken.

Vooroordelen en discriminatie

De wereld waarin wij leven is best ingewikkeld. Vooroordelen lijken het simpeler te maken. Omdat we niet alle vrachtwagenchauffeurs kennen, zeggen we gemakkelijk dat ze allemaal lomp en brutaal rijden. Omdat we niet elke ambtenaar kennen, is het gemakkelijk om te zeggen dat ze allemaal lui zijn als je in het gemeentehuis lang op je beurt moet wachten. Zo wordt de wereld een beetje overzichtelijker, maar niet altijd beter!

- 4 a** Heeft de foto iets te maken met vooroordelen en discriminatie? Leg uit waarom je dit vindt.

- b** Wat vind je van de volgende uitspraak? *Als je elkaars cultuur leert kennen, begrijp je elkaar beter.*

Schrijf op een apart blaadje een verslagje waarin je uitlegt waarom je het wel of niet met deze uitspraak eens bent.

- b** In China vieren ze Nieuwjaar ergens tussen 21 januari en 20 februari. Waar hangt de precieze datum van af? En hoe vieren Chinezen het nieuwe jaar? Maak van je zoektocht een beeldverslag. Zoek 5 afbeeldingen of maak (maximaal) 5 tekeningen bij de belangrijkste dingen die je gevonden hebt. Bij elke afbeelding of tekening schrijf je een kort onderschrift met informatie.

TIP !

Ga naar de website van Topklassers en klik bijvoorbeeld op één van de links bij deze opdracht.

Ramadan kan in elke maand vallen!

De islamitische kalender is een **maankalender**. Die is gebaseerd op de draai van de maan rond de aarde. Onze westerse kalender is een **zonnekalender**. Die is gebaseerd op de draai van de aarde rond de zon. Een maanjaar is ongeveer 11 dagen korter. Hierdoor verschuiven allerlei feesten in de tijd als je ze vergelijkt met de westerse zonnekalender. Zo schuift een belangrijke maand voor de moslims als de ramadan steeds een stukje op in de tijd.

- 3 a** Wat is een lunisolaire kalender?

TIP !

Ga naar de website van Topklassers en klik bijvoorbeeld op één van de links bij deze opdracht.

- b** Wat hebben deze afbeeldingen te maken met de kalender?

Stonehenge

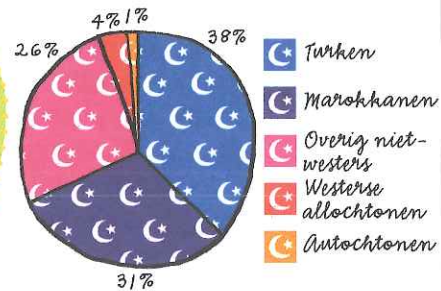

Tempel van Mnajdra

Taak 14 De Turkse cultuur

Islamieten in Nederland

Het Centraal Bureau voor de Statistiek hield in 2006 een enquête om te onderzoeken hoeveel inwoners van Nederland zich bij een kerk vonden horen. Ook kon je opgeven of je bijvoorbeeld katholiek, protestant of islamiet was. Volgens dit onderzoek is 5% van de Nederlandse bevolking islamiet. Dit betekent dat zo'n 850.000 mensen in Nederland islamiet zijn, ofwel 1 op de 20.

- 1 a** Op deze afbeelding zie je waar de islamieten in Nederland vandaan komen.
Reken uit hoeveel mensen van Turkse afkomst zijn.

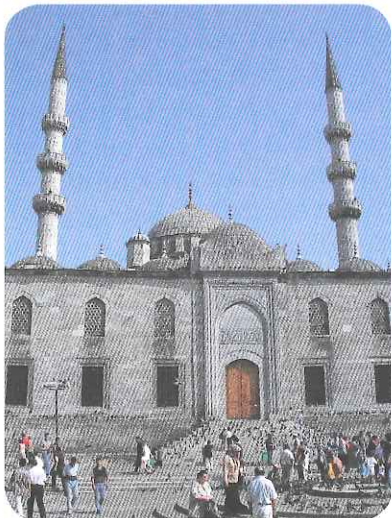
- b** Waar komen de *Overig niet-westerse* islamieten vandaan?

TIP

1% van 850.000 mensen is 8500 mensen. Hoeveel procent van de allochtonen is Turk? Vermenigvuldig dat getal met 8500.

TIP

Kijk eventueel op het kaartje met de cultuurgebieden in Taak 12.

Gastarbeiders

Veel Turken kwamen als gastarbeider naar Nederland. Zij wisten toen niet hoelang ze zouden blijven. Veel van hen wonen hier nog steeds. Zij mochten hun gezin over laten komen en hun kinderen hebben nu zelf kinderen gekregen. Die spreken meestal net zo goed Nederlands als een kind uit een Nederlands gezin. Maar zij houden soms nog wel vast aan dingen die met hun eigen cultuur te maken hebben. Daarvan is hun geloof – de islam – het belangrijkste.

- 2** Om de cultuur en het geloof van moslims (of islamieten) wat beter te kunnen begrijpen, bekijk je een paar filmpjes. Ga naar de website van Topklassers en bekijk de filmpjes. Sommige dingen die je ziet, weet je misschien al en sommige dingen nog niet. Schrijf van elk filmpje drie dingen op die je belangrijk vindt om te onthouden of die je niet wist.

filmpje	dit vond ik belangrijk of wist ik niet
filmpje 1	
filmpje 2	
filmpje 3	

Waar of niet waar?

Wat weet je over Turkije?

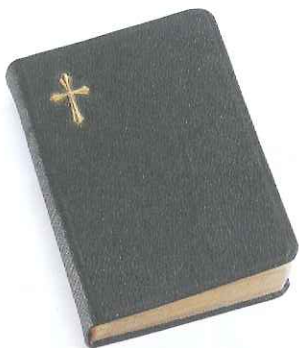
Lees de volgende beweringen en zet erachter of ze waar of niet waar zijn.

- 3 a**
- 1 Dit is de Turkse vlag.
 - 2 Turkije is een koninkrijk.
 - 3 Istanbul is de hoofdstad van Turkije.
 - 4 Turkije grenst in het oosten aan Griekenland.
 - 5 Turkije was vanaf het begin lid van de Europese Unie.
 - 6 Het grootste deel van Turkije hoort bij Azië.

- b** Zoek meer informatie over de cultuur van het land Turkije. Maak zelf 4 waar/niet waar-vragen over de informatie die je gevonden hebt. Kan een klasgenootje je vragen beantwoorden?

- 1 _____
- 2 _____
- 3 _____
- 4 _____

De Bijbel

De Koran

Overeenkomsten

Er zijn veel verschillen tussen wat mensen geloven. Tussen het geloof van moslims en katholieken zijn natuurlijk verschillen, maar er zijn ook veel overeenkomsten. Soms meer dan de mensen zelf weten!

- 4** Ga naar de website van Topklassers en klik op de link bij de opdracht. Bekijk het filmpje. Zoek ook op internet naar overeenkomsten tussen katholieken en moslims. Schrijf op wat jij de belangrijkste overeenkomsten vindt. Schrijf ook op wat jij de belangrijkste verschillen vindt.

overeenkomsten	verschillen

Taak 15 Erfenis aan de toekomst?

Boeiend verleden ...

Niets blijft hetzelfde, alles stroomt, wie zei dat ook alweer? Die bewering zegt ook dat culturen veranderen en soms zelfs verdwijnen. Denk maar aan de Germanen in onze streken of de Romeinen die heel lang de baas waren in een groot deel van Europa. Is er eigenlijk nog iets bewaard gebleven uit de tijd dat zij hier leefden? En hebben ze misschien expres iets aan ons nagelaten? Is dat iets wat we al ontdekt hebben, zoals de Romeinse muntenschat bij Cuijk, of iets wat we nog moeten ontdekken? Boeiend, dat verleden! We gaan in deze laatste taken op zoek naar erfenissen uit het verleden en onze erfenissen aan de toekomst.

- 1 a** Zoek meer informatie over de muntenschat bij Cuijk.

Typ in de zoekbalk van Google de woorden: *romeinse schat cuijk*. Lees de artikelen die je interessant lijken. En schrijf de informatie die jij het belangrijkste vond op een apart blaadje.

- b** Jij stopt geld in je spaarpot of je geld staat op de bank. Maar deze munten lagen in de grond begraven.

Bedenk 3 heel verschillende redenen waarom het geld daar lag.

Schrijf bij elke reden die je bedenkt een kort verhaaltje. Een verhaal waarvan een ander zal denken: *O, zat dat zo!*

- c** Denk je dat oude culturen expres dingen achterlieten voor de culturen daarna? Schrijf ook op waarom je dat denkt.

Alles stroomt ...

Toen het Romeinse Rijk door andere volken werd aangevallen, moesten de Romeinen zich steeds verder terugtrekken uit de landen die ze veroverd hadden. Daardoor kwamen burchten, verdedigingswerken zoals de limes, maar ook tempels, amfiteaters en villa's leeg te staan. Ook wegen en bruggen werden niet meer gebruikt. En toen ...

- 2 a** Wat gebeurde er met al die Romeinse gebouwen?

- b** De burcht op de foto is een ruïne geworden. Maar de stenen van de muren die zijn ingestort, zijn nergens te vinden. Wat kan daarmee gebeurd zijn?

WEETJE

Tegenwoordig zijn er bedrijven die oude bouwmaterialen verkopen. Maar toen kon je het dus gewoon pakken.

- c** Wat hebben wij nog meer *geërfd* van de Romeinen?

UNESCO

Van **UNICEF** heeft iedereen wel eens gehoord. Dat is een afdeling van de Verenigde Naties die kinderen over de hele wereld helpt. Bij de Verenigde Naties horen wel 51 landen.

Er is ook nog een afdeling van de Verenigde naties genaamd **UNESCO**. Hierbij werken de landen samen op het gebied van onderwijs, wetenschap en cultuur. Ze proberen onder andere via allerlei afspraken en maatregelen het onderwijs te verbeteren over de hele wereld.

(UNESCO betekent: United Nations Educational, Scientific and Cultural Organisation)

- 3 a** De UNESCO heeft een eigen vlag. Zoek die op en teken hem. Wat vind je van deze vlag? Vind je hem goed bij de UNESCO passen en waarom?

- b** De UNESCO maakt ook de **werelderfgoedlijst**. Schrijf op wat we daarmee bedoelen.

TIP !
Bedenk wat een erfenis is, wat erfgoed is en wat werelderfgoed zou kunnen zijn.

- c** Ga naar de website van Topklassers en klik op de link bij deze opdracht. Bekijk wat het werelderfgoed in Nederland is. Als jij mag kiezen, wat is dan volgens jou het interessantste werelderfgoed van Nederland? Leg uit waarom je dit vindt.

- d** Waarom is zo'n werelderfgoedlijst met gebouwen en gebieden belangrijk?

- e** Wat vind jij zó mooi dat het volgens jou op de werelderfgoedlijst zou moeten staan?

- f** Schrijf op een apart blaadje een oproep voor in de krant. Je legt daarin uit waarom het op de werelderfgoedlijst moet komen en je vraagt anderen om jouw voorstel te steunen.

Archeologie

Al eeuwenlang leven er overal op de wereld mensen. Zij leefden van de jacht of van de landbouw en bouwden een bepaald type huizen. Elke cultuur laat zijn sporen na, waardoor je later kunt onderzoeken hoe die mensen ongeveer leefden. Overleden mensen werden bijvoorbeeld begraven of verbrand. Hiervan zijn af en toe nog sporen te vinden. Ook vinden we soms voorwerpen die mensen vroeger bij de landbouw of in huis gebruikten en weggooiden. Gebouwen van steen bleven vaak eeuwenlang goed, omdat niemand ze ontdekte.

Archeologen onderzoeken al deze sporen. Zij graven heel oude voorwerpen op om erachter te komen hoe mensen vroeger leefden. Met wat ze ontdekken, bedenken ze een theorie hoe die cultuur eruitzag.

- 1 a** In een theorie beschrijft de archeoloog bijvoorbeeld hoe hij denkt dat een volk geleefd heeft. Kan hij dit ooit helemaal precies te weten komen? Leg uit waarom je dat denkt.

- b** Archeologen kunnen er met hun theorie soms behoorlijk naast zitten. Lees het artikel.

Mens mogelijk 80.000 jaar ouder dan gedacht

AMSTERDAM – De moderne mens is mogelijk 80.000 jaar eerder ontstaan, dan tot nu toe werd aangenomen. Dat blijkt uit de datering van stenen voorwerpen die zijn gevonden in Ethiopië.

De geslepen stenen zijn al opgegraven in de jaren zeventig

in de regio Gademotta in de Ethiopische Riftvallei. Amerikaanse onderzoekers van de universiteit van Berkely hebben echter nu pas vastgesteld hoe oud de voorwerpen zijn. Met de nieuwste dateringstechnieken kwamen ze tot de conclusie dat het

vulkanische as waarin de instrumenten zijn ontdekt al zeker 276.000 jaar oud is, zo meldt National Geographic Channel.

Bron: <http://news.nationalgeographic.com/news/2008/12/081203-homo-sapiens-missions.html>

Waardoor klopte de theorie niet (meer)?

- c** Kan een archeoloog altijd precies zeggen hoe oud iets is? Ga naar de website van Topklassers en klik op de links bij deze opdracht. Onderzoek het op deze sites en geef daarna antwoord.

Laten we hier maar eens gaan graven

Nee, zo werkt dat natuurlijk niet! Maar hoe dan wel? In Nederland worden heel wat nieuwe wegen aangelegd en nieuwe wijken gebouwd. Hiervoor is het vaak nodig om een deel van de grond af te graven. Het gebeurt regelmatig dat een graafmachine iets in de grond tegenkomt waarvan de machinist zich afvraagt wat het is. De archeoloog wordt dan gevraagd om de bodem te onderzoeken. Hij kijkt daarbij ook naar de soort grond, want in

kleigrond vind je andere dingen dan in zandgrond. Dat heeft te maken met de hoeveelheid vocht in de grond.

Soms zijn er ook andere bijzonderheden in het landschap waardoor iemand bedenkt dat er wel eens iets interessants in de grond zou kunnen zitten. Dat kunnen verkleuringen in grondlagen zijn of gras in een weiland dat op bepaalde plaatsen een andere kleur heeft dan het gras eromheen. Misschien heeft daar een boerderij of kasteel gestaan! Op foto's die vanuit een helikopter of een vliegtuig zijn genomen, kun je dat soort opvallende verkleuringen goed zien.

- 2 a** Ga naar de website van Topklassers en klik op de link bij deze opdracht. Leg uit wat het verschil is tussen opgravingen in de 16de en 17de eeuw en opgravingen in onze tijd.

- b** Voor een archeoloog maakt het uit of hij in droge of natte grond moet graven. Hij weet dat in natte grond organische resten beter bewaard zijn gebleven. Schrijf op wat we met organische resten bedoelen en leg uit hoe het komt dat deze in natte grond beter bewaard blijven.

- c** Zoek informatie over onderwaterarcheologie. Schrijf in maximaal 3 regels op wat het is en waarnaar deze archeologen op zoek zijn.

Een rondje oudheid

Je hoeft zelf geen archeoloog te worden om te zien wat archeologen ontdekt hebben.

Kies uit opdracht 3a of 3b. Natuurlijk mag je ze ook alle twee doen!

- 3 a** Neem maar eens een kijkje in het Rijksmuseum van Oudheden in Leiden.

Ga naar de website van Topklassers en klik op de site van RMO. Surf naar *Kids* en kijk welke tentoonstelling er nu is.

- b** Ga naar de website van Topklassers en klik op de site van Archeon. Maak een virtuele tour door het themapark Archeon.

Azteken

Een van de grootste oorspronkelijke indianenvolken van Amerika, waren de Azteken. Dit volk was een landbouwvolk en had een rijke cultuur. Ze hadden prachtige gebouwen, veel kennis en kunst. Het rijk van de Azteken was er van het begin van de 14de tot het begin van de 16de eeuw. Maar hoe begon dit rijk? En waarom gingen zij wonen bij het meer van Texcoco?

- 1 Ga naar de website van Topklassers en klik op de link bij deze opdracht. Bekijk het filmpje met de titel *Azteken. Indianen uit Mexico*.
- a De Azteken gingen wonen bij het meer van Texcoco. Waarom daar? Wat heeft dit met de afbeelding te maken? Schrijf je antwoord bij het wapenschild van Mexico.

- b Teken in het kaartje van Midden-Amerika waar de Inca's, de Maya's en de Azteken woonden. Geef elk volk een eigen kleur. Geef ook met een stip aan waar Mexico-stad nu ligt.

- chinampa's
- eilandje
- stad

Te weinig land

Het eiland in het meer van Texcoco was al snel te klein voor de inwoners en de landbouw. Met andere volken in de buurt hadden de Azteken afgesproken dat zij ook de oevers van het meer konden gebruiken als landbouwgrond. Toch kozen ze voor een heel andere oplossing: de chinampa's.

2 a Typ in Google het woord **chinampa** in en zoek uit wat chinampa's zijn.

b Zoek ook uit wat de Azteken aten.
Hoe kwam het dat ze maar heel soms vlees aten?

WEETJE

Zin in de Azteekse lekkernij de **tortilla**?
Ga naar de website van Topklassers en klik op de link bij deze opdracht.

TIP

Ga naar de website van Topklassers en klik op de tip.

Verslagen door een handjevol soldaten

Het rijk van de Azteken eindigde plotseling door de komst van de Spanjaard Cortes. Wie dachten zij dat Cortes, de Spaanse leider van de expeditie naar het Amerikaanse vasteland, eigenlijk was? Raakte Montezuma, de keizer van de Azteken, daarom in paniek?

3 Zoek uit waardoor het rijk van de Azteken zo plotseling eindigde.
Maak er hieronder een stripverhaal van.

TIP

Lees eerst het hele verhaal en schrijf de belangrijkste dingen op. Bedenk daarna wat je op de 7 tekeningen zet om het hele verhaal te vertellen.

De stad Tenochtitlan in het meer van Texcoco

Taak 18 Op zoek naar goud

Francisco Pizarro

Het is het jaar 1532 wanneer de Spaanse ontdekkingsreiziger Francisco Pizarro in Peru aankomt. Hij heeft grootse plannen, vooral voor zichzelf. Hij gaat op zoek naar goud. Goud voor zichzelf, maar ook voor de Spaanse koning. Pizarro heeft het plan om de Inca's, zoals de indianen daar heetten, voor zich te laten werken. Zij weten tenslotte waar ze het goud kunnen vinden. Met list en bedrog weet Pizarro de Inca-keizer Atahualpa gevangen te nemen. Het tot dan toe machtige rijk van de Inca's stort ineen.

- 1 a** Wie was in die tijd de koning van Spanje en waarvoor had hij zoveel goud en zilver nodig?

- b** De Inca's woonden hoog in de bergen. Zij bouwden hun huizen en andere gebouwen van steen. Ze gebruikten geen cement. Hoe bleven die blokken steen zo netjes op elkaar zitten?

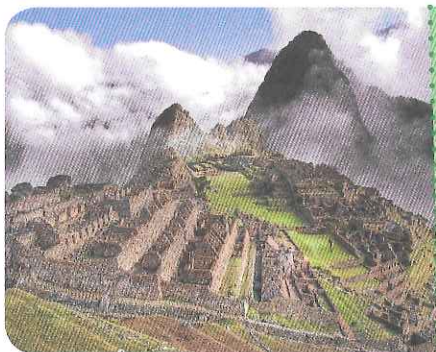
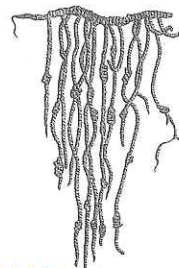

Maak er op een apart blaadje een tekening van.

- c** De Inca's gebruikten quipo's. Zoek uit wat dit zijn en hoe dit systeem waarschijnlijk werkte.

Schrijf er een korte uitleg over op een apart blaadje.

Een wonder? Nee, een wereldwonder!

We bedoelen **Machu Picchu**, de Incastad die door Hiram Bingham in 1911 werd ontdekt. Hoog in de bergen van Peru, vlak bij de stad Cusco, bouwden de Inca's deze geheimzinnige stad. De stad was alleen langs smalle paadjes te bereiken. Die voettocht kostte een paar dagen. Ongeveer een eeuw voordat Pizarro het rijk van de Inca's binnenviel, was de bouw begonnen. En gelukkig voor ons, hebben de Spanjaarden **Machu Picchu** nooit ontdekt.

- 2 a** Wat zou er denk je met Machu Picchu gebeurd zijn als de Spanjaarden de stad hadden ontdekt?

- b** De stad Machu Picchu is op een vreemde plaats hoog in de bergen gebouwd. Er konden maar zo'n 750 mensen wonen.

Er zijn 3 theorieën waarom de stad daar gebouwd is. Welke 3 theorieën zijn dat?

1 _____

2 _____

3 _____

TIP

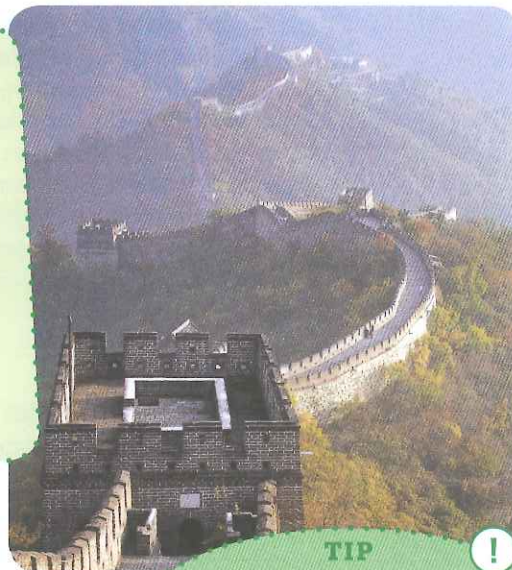

Zoek met behulp van Google naar Machu Picchu en wereldwonderen.

- c** Hiram Bingham heeft de stad in 1911 ontdekt. Was Hiram Bingham eigenlijk op zoek naar Machu Picchu?

Bijzonder, dus een wereldwonder

De oude Griekse schrijvers en geschiedkundigen noemden bijzondere bouwwerken, **wereldwonderen**. Het ging dan wel om bouwwerken uit hún tijd, dus alles wat na de 3de eeuw voor Christus werd ontdekt of gebouwd, was geen wereldwonder. Bovendien stonden hun wereldwonderen allemaal in het Middellandse Zeegebied, want andere gebieden kenden zij niet. Van die 7 wereldwonderen bestaat er nog maar eentje: de piramide van Cheops in Egypte. Van augustus 2006 tot en met juli 2007 werd een verkiezing georganiseerd voor 7 nieuwe wereldwonderen.

TIP

Ga naar de website van Topklassers en klik op de site van wereldwonderen.

- 3 a** Zet in het schema hieronder de 7 wereldwonderen volgens de Grieken en de 7 nieuwgekozen wereldwonderen.

7 wereldwonderen Grieken	7 nieuwe wereldwonderen

- b** Kies uit één van deze opdrachten, of doe ze als je het leuk vindt allebei!

- Ben jij zelf bij één van deze nieuwe wereldwonderen geweest? Of een klasgenootje? Maak dan op een apart blaadje een verslag over dat wereldwonder. Schrijf op wat je interessant vond, of neem je klasgenootje een interview af over dit wereldwonder. Misschien mag je er wel iets over vertellen in de klas!
- Als je niemand kent die wel eens een wereldwonder heeft bezocht. Welk wereldwonder zou je zelf het liefst willen bezoeken? Zoek daar informatie over op en maak op een apart blaadje een verslag over dat wereldwonder. Misschien mag je er wel iets over vertellen in de klas!

Een puzzel die nooit af is?

Steeds weer ontdekken archeologen puzzelstukjes van het verleden. Dan zou de grote puzzel van ons verleden steeds completer moeten worden. We kunnen steeds verder terugkijken naar ons verleden.

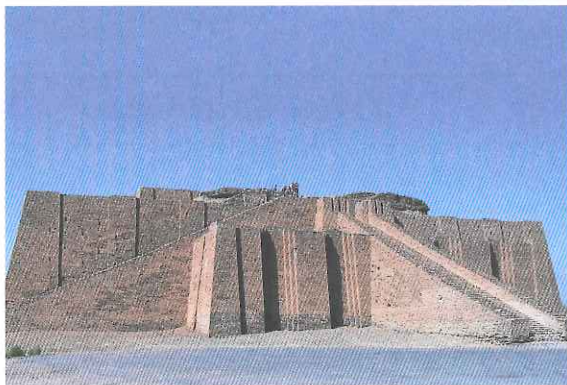
Maar of de puzzel ooit helemaal afkomt, dat is nog maar de vraag.

In de heilige boeken van de joden, de moslims en de christenen – de Tora, de Koran en de Bijbel – komt de figuur van Abraham voor. Van hem wordt gezegd dat hij leefde in de stad Ur in het tegenwoordige Irak. En juist daar vinden archeologen tegenwoordig heel belangrijke stukjes voor de grote puzzel.

Beeld van het offer dat Abraham (Ibrahiem) brengt

- 1 a** Zoek informatie over het offer dat Abraham (of Ibrahiem) moet brengen. Schrijf kort op waar dit verhaal over gaat.

Ziggurat die in Ur (Irak) werd ontdekt

Chichen Itza in Mexico

- b** Bekijk beide afbeeldingen. Wat valt je op?

- 2** Lees de volgende tekst.

De stad Ur der Chaldeeën komt al in de Bijbel voor. Het was één van de grootste steden van de Soemerische beschaving. De stad blijft belangrijk totdat Alexander de Grote deze een paar eeuwen voor Christus veroverd. Ur zou onder koning Ur-Nammu het mooist zijn geweest. De stad had bestrate wegen, scholen en een fantastische architectuur. Het koninkrijk van de Soemeriers was goed georganiseerd. Ze

hadden een regering en ambtenaren en een hele serie wetten. Het schrift van de Soemeriers is het oudste schrift dat we kennen. Archeologen hopen dan ook tijdens de opgravingen op teksten te stuiten die meer vertellen over de cultuur en godsdienst van de Soemeriers.

Aangepaste bron: <http://www.scientias.nl/iraakse-oudheden-doen-egypte-verbleken/4697>

- **a** Teken op een apart blaadje een kaartje van het gebied waar de Soemeriërs leefden.
b Zoek op wanneer Alexander de Grote leefde.

Teken ook een kaartje van de gebieden die hij veroverde.

- c** Schrijf in de kaartjes stukjes tekst over de Soemeriërs en Alexander de Grote die je wilt onthouden.

Zo gaat dat soms

De Spanjaarden waren in de zestiende eeuw op zoek naar goud en zilver voor hun koning. Door hun hebzucht vernietigden zij de culturen van de Azteken en de Inca's. Ook van andere culturen werden bouwwerken geplunderd of afgebroken, omdat ze niet meer nuttig waren en de stenen voor nieuwe gebouwen gebruikt konden worden. Dat gebeurde bijvoorbeeld met de Ziggurat van Nanna. In 1854 liet de Britse consul (een soort ambassadeur) de Ziggurat van bovenaf afbreken omdat hij een schat zocht. Hij stopte toen hij een kleicilinder met inscripties vond. Geen wonder dat het nog lang zal duren voor de puzzel ooit af is.

Nederlanders geven geplunderd kleitablet terug aan Irak

19 januari 2010

De Nederlandse autoriteiten maken bekend dat ze vorige week een 4000 jaar oud kleitablet aan de Iraki's hebben overhandigd. Het tablet was naar Nederland gehaald en op Marktplaats gezet. De eigenaar ervan gaf – nadat hij hoorde dat het illegaal was om in Iraakse, cultureel gezien belangrijke kunstwerken te handelen – het kleitablet snel af.

Het tablet is zeven bij vierenhalve centimeter groot en stamt uit 2040 voor Christus. Het kunstwerkje komt uit Ur en bevat een administratieve lijst met daarop nummers, namen en betalingen.

Het kleitablet is tijdens een ceremonie in Leiden aan de Iraakse ambassadeur Siamand Banaa overhandigd. Het object blijft nog even in Nederland en maakt zolang deel uit van een tentoonstelling in het Leids Rijksmuseum voor Oudheden. Hier zijn nog zo'n 69 Iraakse kunstwerken – onder meer terracottabeelden en kleitegels – te zien. De ge-

hele tentoonstelling bestaat uit Iraakse kunstwerken die door de Nederlandse autoriteiten uit het illegale circuit zijn gehaald.

Bron: <http://www.scientias.nl/nederlanders-geven-geplunderd-kleitablet-terug-aan-irak/3073#more-3073>

3 Hoe zit dat met archeologische vondsten?

Stel, je vindt of koopt een archeologisch voorwerp in het buitenland.

Mag je dat houden en meenemen naar je eigen land? En als je in je eigen tuin iets vindt? Wat zijn de spelregels waar je je aan moet houden?

Typ in Google de woorden *archeologische vondst* en *melden* in en zoek het uit.

Schrijf de belangrijkste spelregel(s) op een apart blaadje.

Spelen en verder zoeken

Je bent nu aan de laatste twee taken van dit boekje toegekomen. In Taak 20 maak je een spel: het **Cultuur | Kwartet**. Dit kwartet is bedoeld om erachter te komen wat je nog allemaal weet over de onderwerpen in dit boekje. Maar dit kwartetspel is vooral bedoeld om nog meer mensen enthousiast te maken voor de onderwerpen in dit boekje.

En als je een nog grotere cultuurkenner wilt worden, kijk dan bij Taak 21. Je kunt daar kiezen of je ruim 5000 jaar terug in de tijd wilt gaan: om te onderzoeken wie Ötzi was. Of dat je *maar* 2000 jaar terug in de tijd wilt: om te onderzoeken wie het veenmeisje Yde was.

Mag ik van jou ...

Je weet vast wel hoe kwartetten gaat, net zoals bijna elk kind. Toch zijn er altijd kleine **cultuurverschillen** tussen hoe jij en anderen gewend zijn om het kwartetspel te spelen. Daarom is het slim om van tevoren even te overleggen welke spelregels jullie gebruiken.

Eerst kiezen

Om echt goed te kunnen kwartetten, heb je zo'n 8 tot 10 kwartetten van 4 kaartjes nodig. Dat betekent dat je 8 tot 10 onderwerpen moet kiezen waarbij je 4 kaartjes kunt maken. Hier zie je een voorbeeld van een kwartet. Het gaat over vooroordelen. Dat was een van de onderwerpen uit dit boekje. Je ziet boven aan elk kaartje de titel van het kwartet: **vooroordelen**. Daaronder staat een plaatje over het onderwerp dat rood gekleurd is en daaronder de 4 onderwerpen.

Iets extra's

Sommige kwartetspellen hebben nog iets extra's. Onder de onderwerpen staat bijvoorbeeld nog een vraag of opdracht. Maar het kan ook zijn dat er extra uitleg staat over het woord dat rood gekleurd is op de kwartetkaart. Bekijk de voorbeelden en kies welke kaarten je maakt.

De onderwerpen

Bij elk onderwerp horen 4 kaarten (een kwartet). Je bedenkt bij elk kwartet dus ook de 4 voorbeelden bij dit onderwerp. Kijk maar naar het voorbeeldkwartet en vul daarna het schema in. Maak in totaal ongeveer 8 kwartetten.

TIP

Gebruik het boekje om onderwerpen te bedenken.

Voorbeelden van kwartetten:

- Nederlandse feesten: bijvoorbeeld sinterklaas, Kerstmis, Pasen, oud en nieuw
- Islam: bijvoorbeeld Ramadan, Suikerfeest, Offerfeest, geboortedag Mohammed
- Spreekwoorden: bijvoorbeeld De appel valt niet ver van de boom, Zo vader zo zoon, Een aardje naar zijn vaartje hebben, Zoals de ouden zongen, piepen de jongen
- Hollandse specialiteiten
- Griekse filosofen
- Koninklijke familie
- Oud-Hollandse spelletjes
- Oude ambachten
- ...

TIP

Als je hier met meer kinderen aan mag werken, heb je het spel eerder klaar. Vraag of je het in de klas mag spelen!

kwartet 1	kwartet 2	kwartet 3	kwartet 4
Vooroordelen			
1	1	1	1
2	2	2	2
3	3	3	3
4	4	4	4

Aan de slag

Je hebt nu de onderwerpen en bij elk onderwerp heb je 4 voorbeelden gevonden. Verzamel het materiaal dat je nodig hebt (zie kader) en ga aan de slag.

Dit heb je nodig:

- stevig papier/licht karton voor kaartjes van 6 × 9 cm
- pen, (kleur)potloden of stiften
- lijm
- tijdschriften voor plaatjes of de computer en printer

Taak 21 Ik wil nóg meer!

De vondst van de eeuw

Mag ik je even voorstellen aan Ötzi en Yde? Ötzi is met zijn 5000 jaar al best oud! Yde is een stuk jonger, zij is ruim 2000 jaar oud. Natuurlijk weten we niet of ze echt zo heetten, maar we noemen Ötzi zo omdat hij in de Ötztaler Alpen werd gevonden. Yde dankt haar naam aan de plaats waar ze gevonden is, vlak bij Eelde in Drenthe.

Zowel Ötzi als Yde zijn erg goed bewaard gebleven. Ötzi lag, tot ze hem in 1991 vonden, in de eeuwige sneeuw. Op 3200 meter smelt de sneeuw niet en hierdoor was Ötzi nog in een prima staat. Dat gold ook voor Yde. Zij werd ruim honderd jaar geleden gevonden in het veen. In die natte veengrond blijft een lijk ook erg goed bewaard.

WEETJE

Wist je dat Yde een internationale reis heeft gemaakt langs zes musea en dat Ötzi in een scan is geweest? Daar ontdekten ze dat hij van achteren was neergeschoten met een pijl. Maar door wie en waarom?

Brrr ... dat is koud

Ötzi is in het archeologiemuseum van Bolzano in Italië te vinden. Hij ligt daar bij een temperatuur van -6 graden Celsius. Door alle onderzoeken weten we eigenlijk behoorlijk veel over Ötzi. Vandaar dat je in het museum ook deze reconstructie van Ötzi kunt zien. Waarschijnlijk zag hij er zo uit!

Gewurgd

Het meisje Yde is volgens archeologen geofferd aan de goden. Om die reden is ze met de wollen band om haar nek gewurgd. Je kunt het je zo voorstellen als je haar in het Drents Museum ziet liggen.

Wij dagen je uit!

Bij de vondst van de eeuw hoort een geweldig werkstuk! Geweldig omdat je in dit werkstuk kunt laten zien wat je allemaal hebt opgestoken van dit boekje. Bijvoorbeeld over meningen en feiten, oude gebruiken, oordelen en vooroordelen, grondsporen en archeologie. En geweldig leuk omdat je het helemaal zelfstandig gaat doen. Maar misschien ook geweldig lastig omdat je zelf je onderzoeksvragen kiest en zelf met behulp van internet naar de antwoorden moet gaan zoeken. En met die antwoorden maak jij je werkstuk! Zou je dat kunnen?

Zo doe je dat

- Stap 1: Kies over wie je een werkstuk wilt maken: Ötzi of Yde.
 Stap 2: Ga op internet op zoek naar informatie over Ötzi of Yde. Maak aantekeningen van wat je interessant vindt voor je werkstuk.
 Stap 3: Wat zijn de vragen die je over Ötzi of Yde wilt gaan beantwoorden? Schrijf ze op. Kijk ook bij de voorbeeldvragen in het kader.
 Stap 4: Nu ga je gericht zoeken op de websites naar antwoorden op de vragen die je hebt bedacht.
 Stap 5: Typ de tekst en zorg ook dat er plaatjes bij staan.

TIP

Schrijf ook op waar je de informatie gevonden hebt. Dan kun je altijd nog even terugkijken.

Ik wil weten ...

Wat wil je eigenlijk weten over Ötzi of Yde? De vragen die je bedenkt, noem je onderzoeksvragen. En jij gaat op zoek naar de antwoorden op jouw vragen. Bedenk minstens 3 en hoogstens 5 vragen. Om je op weg te helpen staan hier een paar voorbeelden. Bedenk minstens één onderzoeksvraag helemaal zelf!

Ik wil weten...

- *of Ötzi nog kleren aanhad.*
- *wie Yde hebben gevonden.*
- *of er nog meer veenlijken zijn gevonden.*
- *wat voor wapens Ötzi bij zich had.*
- *of Ötzi echt is vermoord.*
- *hoe groot en hoe oud Yde eigenlijk was.*
- *van welk materiaal de kleren van Yde waren.*
- *hoe je een reconstructie kunt maken van Ydes hoofd.*
- *wat de scan van Ötzi aan informatie opleverde.*

Wat vind je ervan?

Kleur de taak groen als je hem af hebt. Kleur het aantal sterren die jij de taak geeft.

The tasks are arranged in a flowchart connected by dotted lines. Each task is in a colored box with a title and a star rating area.

- Taak 1** (Red box): 5 stars
- Taak 2** (Red box): 5 stars
- Taak 3** (Red box): 5 stars
- Taak 4** (Red box): 5 stars
- Taak 5** (Green box): 5 stars
- Taak 6** (Green box): 5 stars
- Taak 7** (Green box): 5 stars
- Taak 8** (Green box): 5 stars
- Taak 9** (Green box): 5 stars
- Taak 10** (Orange box): 5 stars
- Taak 11** (Orange box): 5 stars
- Taak 12** (Orange box): 5 stars
- Taak 13** (Orange box): 5 stars
- Taak 14** (Orange box): 5 stars
- Taak 15** (Purple box): 5 stars
- Taak 16** (Purple box): 5 stars
- Taak 17** (Purple box): 5 stars
- Taak 18** (Purple box): 5 stars
- Taak 19** (Purple box): 5 stars
- Taak 20** (Blue box): 5 stars
- Taak 21** (Blue box): 5 stars

Connections: Taak 1 to Taak 2; Taak 2 to Taak 3; Taak 3 to Taak 4; Taak 4 to Taak 5; Taak 5 to Taak 6; Taak 6 to Taak 7; Taak 7 to Taak 8; Taak 8 to Taak 9; Taak 9 to Taak 10; Taak 10 to Taak 11; Taak 11 to Taak 12; Taak 12 to Taak 13; Taak 13 to Taak 14; Taak 14 to Taak 15; Taak 15 to Taak 16; Taak 16 to Taak 17; Taak 17 to Taak 18; Taak 18 to Taak 19; Taak 19 to Taak 20; Taak 20 to Taak 21.

Terugblikken

Ik ga terugkijken op de volgende taak:

☐

Ik heb deze taak gekozen, omdat:

Ik vond deze taak:

Waarom vond je dat?

Wat ik in deze taak erg goed heb gedaan is:

Wat ik van deze taak heb geleerd is:

Wat ik de volgende keer anders zou doen is:

omdat,

Ik geef mijzelf voor deze taak het cijfer:

☐

Mijn mening over het hele boekje:

1 Ik geef het boekje deze sterren:

2 Ik zou het een ander wel/niet aanraden, omdat

Colofon

Auteur

Jacques van der Pijl

Redactie

Yvonne Schouten, Zeist

Vormgeving

Lasso CS, Eindhoven – omslag
Van Wermeskerken, Apeldoorn –
binnenwerk

Opmaak

PrePressMediaPartners, Wolvega

Illustraties

Lasso CS, Eindhoven – omslag
JOOS-illustraties, Haastrecht –
binnenwerk

Fotografie

pag 6: Shutterstock/ Bestimagesevercom (b)
pag 6: Dreamstime.com/ Sandra Van Der Steen (l)
pag 6: Hollandse Hoogte/ Sem Presser 03941539 (r)
pag 8: Shutterstock/Oliver Hoffmann (b)
pag 8: Dreamstime.com/ Goldenkb (o)
pag 10: Rijksmuseum, Amsterdam (b)
pag 10: Dreamstime.com/ Magomed Magomedagaev (m)
pag 10: Shutterstock/ R. Filp (o)
pag 11: Peter van der Kruk, Delft
pag 12: Shutterstock/ Alina Bakker (b)
pag 12: Dreamstime.com/ Ruddi Hansen (o)
pag 14: ANP/ Ed Oudenaarden
pag 15: ANP XTRA/ Lex van Lieshout
pag 16: ANP/ Koen van Weel
pag 17: ANP/ Ade Johnson
pag 18: ANP/ United Photos/ Toussaint Kluiters
pag 19: ANP Photo/ Gerard van Offeren (b)
pag 19: Spil Design, Baarn (o)
pag 20: Shutterstock/ Anyka
pag 21: Wikipedia/ Tubantia
pag 22: Shutterstock/ Muellek Josef
pag 24: ANP/ Olaf Kraak
pag 25: Collectie Spaarnestad Photo/ Fotograaf onbekend
pag 26: Dreamstime.com/ Totalpics
pag 27: ANP/ Robin Utrecht
pag 29: Shutterstock/ Pling (b)
pag 29: Flickr/ acizane nacizane (m)
pag 29: Shutterstock/ Allylondon (lo)
pag 29: Shutterstock/ DavidEwingPhotography (ro)
pag 30: Dreamstime.com/ Bandit
pag 31: Shutterstock/ Eugene Sergeev (b)
pag 31: Dreamstime.com/ Stocksnapper (l)
pag 31: Dreamstime.com/ Riderofthestorm (r)
pag 32: Shutterstock/ Vladimir Sazonov (b)
pag 32: Archeodienst bv (m)
pag 32: Shutterstock/ Semjonow Juri (o)
pag 34: Shutterstock/ thumb
pag 35: ANP/ Koen van Weel (b)
pag 35: Rijksmuseum van Oudheden, Leiden (o)
pag 36: Shutterstock/ Jamaican (b)
pag 37: Wikipedia/ Wolfgang Sauber
pag 38: Shutterstock/ Adrian Philips (b)
pag 38: Meyers Konversations-Lexikon (r)
pag 38: Shutterstock/ Andrea Fiore (l)
pag 39: Shutterstock/ Andrej Glucks
pag 40: Shutterstock/ Zvonimir Athletic (b)
pag 40: Wikipedia/ Hardnfast (l)
pag 40: Shutterstock/ Michael Rahel (r)
pag 41: Dreamstime.com/ Swisshippo
pag 44: Wikipedia/Gerbil (m)
pag 44: Drents Museum, Assen (2x) (o)

ThiemeMeulenhoff ontwikkelt leermiddelen voor Primair Onderwijs, Voortgezet Onderwijs, Beroepsonderwijs en Volwasseneneducatie en Hoger Onderwijs

Meer informatie over ThiemeMeulenhoff en een overzicht van onze leermiddelen: www.thiememeulenhoff.nl of via onze klantenservice (088) 800 20 17

ISBN 978 90 06 66073 9

Eerste druk, eerste oplage, 2010

© ThiemeMeulenhoff, Amersfoort, 2010

Alle rechten voorbehouden. Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand, of openbaar gemaakt, in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch, door fotokopieën, opnamen, of enig andere manier, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

Voor zover het maken van kopieën uit deze uitgave is toegestaan op grond van artikel 16 Auteurswet j° het Besluit van 23 augustus 1985, Stbl., dient men de daarvoor wettelijk verschuldigde vergoedingen te voldoen aan Stichting Publicatie- en Reproductierechten Organisatie (PRO), Postbus 3060, 2130 KB Hoofddorp (www.cedar.nl/pro). Voor het overnemen van gedeelte(n) uit deze uitgave in bloemlezingen, readers en andere compilatiewerken (artikel 16 Auteurswet) dient men zich tot de uitgever te wenden. Voor meer informatie over het gebruik van muziek, film en het maken van kopieën in het onderwijs zie www.auteursrechtenonderwijs.nl.

De uitgever heeft ernaar gestreefd de auteursrechten te regelen volgens de wettelijke bepalingen. Degenen die desondanks menen zekere rechten te kunnen doen gelden, kunnen zich alsnog tot de uitgever wenden.

Deze uitgave is voorzien van het FSC-keurmerk. Dit betekent dat de bosbouw voor het gebruikte papier op een verantwoorde manier heeft plaatsgevonden.

